

Un estudi sobre els humans de la necròpoli de la Cova des Pas aporta noves dades sobre els hàbits alimentaris i l'organització social a les illes Balears en l'edat del bronze

Investigadors de diverses institucions espanyoles han reconstruït la dieta de mig centenar d'individus d'aquest jaciment menorquí de fa més 3.000 anys. L'estudi, coordinat per la UAB, indica un consum mixt de plantes i carn i el mateix accés al menjar per part de tots els individus, cosa que implica que eren grups socialment igualitaris. El treball contribueix a l'estudi dels patrons alimentaris dels grups de l'edat del bronze i de l'edat del ferro a les illes Balears i al debat sobre el sorgiment i el desenvolupament de les primeres societats complexes a l'arxipèlag. Es tracta de l'estudi més complet de la paleodieta de poblacions antigues a les illes Balears que s'ha dut a terme fins ara.

Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), 17 de gener de 2023.- Els individus que van ser enterrats al jaciment de la Cova des Pas (Menorca) fa entre 3.600 i 2.800 anys es van alimentar de recursos terrestres, principalment plantes, amb una aportació important de proteïna animal. Així ho ha constatat un equip de recerca espanyol que ha reconstruït els patrons alimentaris de 49 individus que van ser enterrats en aquest sepulcre col·lectiu de la cultura talaiòtica, considerat un dels conjunts prehistòrics de restes humanes de les illes Balears més gran i més excepcional. Els resultats indiquen també que els infants eren alletats fins al voltant dels 4 anys i que tots els grups de població tenien el mateix accés al menjar, sense distinció per sexe o edat. L'estudi s'ha publicat a *Archaeological and Anthropological Sciences*.

La recerca ha estat coordinada pels investigadors de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) Assumpció Malgosa i Carlos Tornero, aquest també vinculat a l'Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social (IPHES-CERCA). Hi han participat també Pau Sureda, investigador de l'Institut de Ciències del Patrimoni (INCIPIIT-CSIC), i Xavier Jordana, professor de la UAB i investigador del Tissue Repair and Regeneration Laboratory de la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya (UVic-UCC), així com Filiana Sotiriadou, estudiant del màster d'Antropologia Biològica de la UAB.

L'estudi amplia el coneixement sobre la dieta dels primers grups de població balears, un objecte d'estudi controvertit. Confirma una dieta mixta basada en plantes, amb cereals com el blat, i de carn dels ramats caprins i ovins, amb un escàs consum de recursos marins, i reforça estudis previs fets en altres jaciments menorquins. «Al contrari del que s'ha vist en altres assentaments del mateix període de Formentera o de Mallorca, el consum de recursos alimentaris d'origen marí hauria estat ocasional en aquests individus», assenyala Carlos Tornero, investigador Ramón y Cajal del Departament de Prehistòria de la UAB.

D'altra banda, la recerca contribueix al debat sobre el sorgiment i el desenvolupament de les primeres societats complexes a l'arxipèlag. «Aquestes societats van emergir i es

van desenvolupar a les illes Balears durant l'última etapa de l'edat del bronze i la primera edat del ferro, fa entre 3.600 i 2.600 anys, incloses les cultures naviforme (present a totes les illes) i talaiòtica (només a Mallorca i Menorca)», explica Pau Sureda, investigador de l'INCIPIT-CSIC.

Però el fet que tots els grups de població haguessin tingut el mateix accés al menjar indicaria que aquests grups menorquins eren socialment igualitaris, sense les organitzacions jerarquizades ni unitats de població diferenciades per la seva funció social o pels recursos econòmics pròpies de societats més complexes. «Els nostres resultats concorden amb estudis previs de diferents assentaments menorquins i amb els estudis paleodemogràfics i tafonòmics fets en els individus de la Cova des Pas, que no van constatar diferències entre les expectatives de vida o el tractament que es va donar als enterraments», afirma Assumpció Malgosa, catedràtica d'Antropologia Física de la UAB i directora del Grup de Recerca d'Antropologia Biològica (GREAB-UAB).

La recerca s'ha fet amb l'anàlisi combinada dels isòtops estables de nitrogen i de carboni en mostres del col·lagen de les restes òssies dels individus, que permet identificar el consum d'aliments vegetals i animals terrestres i aquàtics, així com en mostres de les restes de fauna del jaciment de Son Mercer de Baix, el més proper físicament i temporalment a la necròpoli, per reconstruir la cadena alimentària i interpretar les dades humanes.

Article: Sotiriadou, T., Tornero, C., Malgosa, A. et al. **Dietary reconstruction of the Bronze Age necropolis of Cova des Pas (Minorca Island): evidence from $\delta^{13}\text{C}$ and $\delta^{15}\text{N}$ analyses.** *Archaeol Anthropol Sci* 15, 11 (2023). <https://doi.org/10.1007/s12520-022-01707-y>

Imatges. Crèdits: GREAB-UAB

Enllaç per descarregar-les: <https://bit.ly/3ZyRTxl>

GREAB_UAB_VistaCovadesPas

La Cova des Pas, pròxima a la població de Ferreries, és el sepulcre col·lectiu prehistòric amb la major representació d'esquelets humans complets de Menorca.

GREAB_UAB_CovadesPas_Ind47

Els individus de la Cova des Pas van ser enterrats en posició fetal. Imatge de l'individu número 47.

Investigador de contacte:

Carlos Tornero

Investigador Ramón y Cajal, Departament de Prehistòria

Universitat Autònoma de Barcelona

Tel.: 93 581 14 33

C/e: Carlos.Tornero@uab.cat